

Inleiding

Voor u ligt het Dorpsplan van 't Harde, opgesteld vanuit een breed gedragen visie over de toekomst van 't Harde. Een visie waarin richting wordt gegeven aan hoe het dorp en de omgeving er de komende jaren uit zouden moeten zien. Een plan waarin staat wat Hardenezen willen behouden en versterken, hoe Hardenezen willen wonen en werken, recreëren en ontspannen. Kortom: hoe we de komende 5 tot 10 jaar willen leven in ons prachtige dorp.

Het startsein voor dit Dorpsplan is op 26 november 2015 gegeven, door het samenstellen van een werkgroep. Een groep van 20 enthousiaste inwoners van 't Harde (*'t Harde Vooruit*) is hierin samen met Vereniging Kleine Kernen Gelderland (VVK) aan de slag gegaan en hebben het proces vorm en inhoud gegeven. In het Dorpsplan staan onder andere een samenvatting van de kenmerken en kwaliteiten van het dorp, een toekomstvisie voor het dorp en buitengebied, voorgestelde initiatieven en een prioriteitsplanning.

Het Dorpsplan is op (...nog in te vullen datum...) uitgereikt aan de gemeenteraad van Elburg (?) en verspreid onder de organisaties en bewoners van 't Harde. (?)

Inhoudsopgave

1. Leeswijzer

In hoofdstuk 4 komt de visie van de Dorpsplanwerkgroep naar voren. In hoofdstuk 5 wordt kort 't Harde van toen en nu beschreven. De uitwerking van de thema's leest u in hoofdstuk 6, dat is ingedeeld aan de hand van gekozen thema's. In hoofdstuk 7 volgt een schets van de speerpunten en 'hoe nu verder'.

Tot slot is er meer informatie beschikbaar op onze website: www.thardevooruit.nl

2. Voorwoord

't Harde is een geweldig mooi dorp om te wonen. De laatste jaren is een beeld ontstaan van een dorp met de nodige problemen rondom voorzieningen en winkelcentrum. Er wordt veel gesproken over zaken die niet goed gaan, hierdoor ontstaat negatieve beeldvorming. Dat is jammer en helemaal niet nodig. Met dit initiatief bieden we de Gemeente Elburg een toekomst plan aan voor ons mooie dorp. Dit plan is niet gemaakt vanuit 'wat er allemaal niet deugt', maar vanuit de sterke punten van het dorp.

In de startbijeenkomst hebben we gesproken over het ontdekken van 'de ziel van 't Harde'. Over het woord 'ziel' zijn vele definities te vinden. We kiezen hier voor de definitie: 'Essentie' – het wezenlijke van iets, datgene wat kenmerkend is voor iets. Datgene wat overblijft als zogenaamde randzaken worden weggelaten. (Wikipedia). Gedurende het planproces hebben we deze essentie zeker gevonden. 't Harde is in essentie een woondorp met ca. 6.500 zielen, dat haar bestaan ontleent aan een zeer goede bereikbaarheid in een prachtige groene omgeving.

3. Dorpontwikkelingsplan

3.1 Leefbaarheid 't Harde in perspectief

Een eerste doel van het maken van een Dorpsontwikkelingsplan is het niveau van de leefbaarheid van het dorp te behouden en verbeteren. De aandachtsgebieden van het dorpsplan zijn divers: van zorg, sociale samenhang tot ruimtelijke ontwikkelingen.

Een visie is nodig bij het verbeteren van de leefbaarheid. Het gaat daarbij om:

- *Versterken*: inzicht krijgen in de bijzondere kwaliteiten van de kern waar we wonen, om vervolgens de karakteristieke kwaliteiten te versterken en te waarborgen voor de toekomst.
- *Identiteit*: elke kern is anders, dat is de charme van kleine dorpen, zoals 't Harde.
- *Samenwerking*: de kwaliteiten en de identiteit van de kern kunnen alleen versterkt worden door samenwerking binnen de gemeenschap, maar ook met de belangrijke instanties van buiten de kern.
- *Integratie*: in het dorpsontwikkelingsplan worden integrale visies op een gevoeld probleem geformuleerd. Bij de herinrichting van een dorpsplan komen zaken samen.
- *Innovatie*: daarnaast is er in een Dorpsplan veel ruimte voor innovatieve ideeën die vanuit de bevolking zijn gekomen. Denk hierbij aan *De Buzz* en dorpsavonden.
- *Enthousiasme*: een goed plan ontstaat vanuit enthousiasme van bewoners en de werkgroep.

3.2 Procesbeschrijving

- 11 december 2014: Dorpsavond met veel kritische bewoners. Er zijn 3 werkgroepen gevormd om te kijken naar de diverse knelpunten in 't Harde. Het betreft de volgende werkgroepen:
Relatie burger en gemeente/Voorzieningen/MFC en Winkelcentrum
Dit heeft geen concrete resultaten opgeleverd. Alleen de werkgroep Winkelcentrum is nog actief. Deze fungeert als klankbord voor gemeente, projectontwikkelaar en verhuurder bij de totstandkoming van het nieuwe winkelcentrum.
- 3 maart 2015: Gemeente Elburg stelt een bedrag van € 10.000 beschikbaar aan het Dorpscomité Op 't Harde voor het maken van een Dorpsontwikkelingsplan.
- 12 oktober 2015: Oprichting Initiatiefgroep 't Harde Vooruit (4 bewoners)
DKK Gelderland levert structuur en procesbegeleiding
- 26 november 2015: Start van DWG (de werkgroep met ca. 20 bewoners)
Aftrap in aanwezigheid van burgemeester de Lange
DKK informeert ons over de aanpak
- 11 januari 2016: werkgroep maakt kennis met elkaar en verdeelt taken. Daarnaast zijn de belangrijkste thema's bepaald: Identiteit, Wonen, Vrije Tijd, Economie/Toerisme, Zorg en welzijn.
- 16 februari 2016: werkgroep gaat met elkaar in gesprek over de thema's. Voor het eerst gaat het over de inhoud. Wat speelt er? Wat gaat goed? Wat kan beter?
- 17 maart 2016: Voorbereidingsavond LetzBuzz. We verzamelen input voor de enquête die we gaan uitzetten onder de bewoners van 't Harde d.m.v. LetzBuzz. Frank Bolder vertelt ons over de werkwijze en onze rol bij het enquêteren.
- Op 3 zaterdagen (2, 9 en 16 april 2016) houden we interviews in het winkelcentrum. Ook houden we interviews bij Sportpark Schenk en bij de Toko om ook met de jeugd in contact te komen.
- Woensdagavond 11 mei 2016 is de 5^e bijeenkomst van de werkgroep. Frank Bolder presenteert hier de uitkomsten van de interviews.
- Het lukt dan niet om nog voor de zomervakantie een concept dorpsplan te maken. Het proces stagneert. De initiatiefgroep is ontevreden over de bijdrage van de procesbegeleiders. Er is verschil van inzicht over de aanpak met de procesbegeleiders van het DKK. Dit neemt erg veel tijd in beslag en kost helaas negatieve energie. Hierdoor lopen we met de planvorming vertraging op en is er behoefte aan een time out.
- 17 oktober komt de werkgroep weer bij elkaar. Hier worden nieuwe afspraken gemaakt over het vervolgtraject. We blijven gebruik maken van de aanpak van DKK maar maken geen gebruik meer van de diensten van de procesbegeleiders. De Gemeente Elburg blijft ons gelukkig ondersteunen. De initiatiefgroep wordt opgeheven werkgroep gaat zelfstandig verder.

CONCEPT

- 31 oktober is het eerste concept dorpsplan gereed. We vinden de structuur goed. Inhoudelijk zijn we nog niet tevreden. We gaan opnieuw met de eerder genoemde thema's aan de slag. Dit keer behandelen we de thema's niet meer in themagroepen maar doen we alles plenair met de hele werkgroep. Ook besluiten we om alleen nog te werken met de werkgroep. De initiatiefgroep houdt op te bestaan. Alle werkgroepleden leveren input voor de volgende bijeenkomsten door speerpunten per thema te benoemen.
- In 2 bijeenkomsten op 8 november en 30 november 2016 bespreken we alle aangeleverde thema's. Op basis van deze bespreking wordt een update gemaakt van het concept dorpsplan. Dit bespreken op de bijeenkomst op 12 januari 2017.
- 26 januari 2017 presenteren we het concept dorpsplan aan de bewoners van het dorp.....
- gaan we in gesprek met organisaties en toetsen we de haalbaarheid van de plannen
-voor de zomer van 2017 bieden we het dorpsplan aan.....

3.3. De werkgroep

De werkgroep bestaat uit ongeveer 20 dorpsbewoners. Tot de zomer van 2016 wisselde de groep steeds van samenstelling waardoor het lastig was om effectief samen te werken naar een goed plan. De leden van de werkgroep zijn hebben zich veelal spontaan gemeld n.a.v. publicaties of zijn gevraagd door de initiatiefnemers. (Bertus Jeensma, Gert van Heun, Vera Klein Rensink en Bert van Dijk)

4. Onze visie op 't Harde

Als we kijken naar de komende 5 tot 10 jaar dan willen we onze sterke punten behouden. Dat wil zeggen dat 't Harde:

- Uitstekend bereikbaar blijft via snelwegen en openbaar vervoer en daarmee een belangrijk functie blijft houden als toegang de gemeente Elburg en doorgang naar de andere kernen van de gemeente
- Een plaats blijft waar je graag woont omdat je middenin de natuur woont en het dorpse karakter behouden blijft
- Voorzieningen zoals bijvoorbeeld verzorgingshuis of een alternatief daarvoor, bibliotheek, multifunctioneel centrum, wijkontmoetingscentrum, zwembad en dorpscentrum behouden blijven voor het dorp
- Een heerlijke plaats blijft om in te wonen met en voor mensen van diverse afkomst, voor rustzoekers maar waar ook op gezette tijden ook wat te beleven valt. Oftewel ruimte voor Diversiteit, Rust en Reuring'.
- Nu voorzieningen kent die verspreid zijn over het dorp. Daar waar mogelijk zal steeds worden gezocht naar mogelijkheden tot concentratie en samenvoeging van voorzieningen naar het centrum van het dorp
- Het centrumplein krijgt steeds meer sfeer en de functie van 'Ontmoeten' voor alle dorpsbewoners (jong en oud en los van levensbeschouwing). De inwoners kennen elkaar beter en ontmoeten elkaar in het centrum omdat hier steeds meer voorzieningen komen en vaker evenementen worden georganiseerd met voor 'elk wat wils'.
- Het aantal inwoners van 't Harde groeit door de uitbreidingswijk Heidezoo en kleinschalige

uitbreiding van woonwijken die het dorpse karakter niet verstoren en de belangrijke woongenot-kernwaarde 'natuur' niet in gevaar brengen. Door de groei van het dorp floreert het nieuwe winkelcentrum en kunnen ondernemers er een goede boterham verdienen ondanks de verder opkomst van online winkels.

- We willen het groene karakter van het dorp verder versterken door voorop te lopen met duurzaam bouwen. We vragen de gemeente om op dit gebied in 't Harde nieuwe initiatieven te ontwikkelen op dat gebied (te denken valt aan een nieuwe woonwijk met 'nul op de meter' en nieuwe woonvormen voor inwoners die bijzondere zorg nodig hebben. Het dorp bruist door de nieuwe aanwas van jongere gezinnen, die voldoende faciliteiten op 't Harde hebben om hun twee banen te kunnen uitvoeren. Het woningaanbod is divers: van sociale woningbouw tot gelijkvloerse woningen voor ouderen met 'zorg om de hoek' en van laagdrempelige, duurzame koopwoningen tot villa's.
- Zodra er in de gemeente Elburg behoefte is aan meer industrieterrein (omdat de bestaande terreinen vol zijn en de regionale terreinen niet in de behoefte voorzien) onderzoekt de gemeente de mogelijkheden naar uitbreiding van bedrijventerrein 't Spoor. Dit is goed voor de economische kracht van 't Harde en voorkomt dat er onnodig meer verkeer door het dorp gaat naar de bedrijventerreinen bij de kern Elburg.

5. 't Harde toen en nu

Ontstaan

't Harde is een vrij jong dorp, dat in 1843 is ontstaan. Destijds was het nog een arm buurtschap met slechts drie huizen. Ons dorps was van oorsprong onderdeel van een oeroude route van de Hanzestad Elburg naar Epe. Op dit stukje van het traject kwamen de reizigers op een hoger gelegen en veel beter tracé van zand en keileem. Ze reden 'op het harde', waaraan we onze naam te danken hebben. In 1926 werd het eerste dorps huis in gebruik genomen. In de jaren dertig had 't Harde een inwonertal van 175. Er waren nog geen veertig daglonershuisjes. De arbeiders werkten elders, want de schrale grond van 't Harde bood nauwelijks enige opbrengst. De wegen waren allemaal van zand, met uitzondering van een enkele grindweg, zoals de weg van Elburg naar Epe. In 1963 stonden er 670 woningen en waren er plannen voor de bouw van minstens nog zo'n 600. Er waren destijds drie verenigingen: een zangmuziek en voetbalvereniging. Industriële bedrijvigheid werd door de gemeente - destijds Doornspijk, tegenwoordig Elburg - bewust ontmoedigd. 't Harde moest namelijk vooral een prettig dorp zijn om te wonen. Vooral in de jaren 50, 60 en 70 is 't Harde sterk gegroeid. Inmiddels heeft het dorp ca. 6.500 inwoners. In de afgelopen decennia is het dorp nauwelijks gegroeid. Met de huidige aanleg van de wijk Heidezooim neemt het aantal woningen weer wat toe.

Identiteit

Identiteit is wat het is. De inwoners maken/zijn het dorp. Wat zeggen zij over hun dorp. Volgens de Hardenezen zijn dat vooral de volgende punten: Het is een dorp met

- Uitstekende bereikbaarheid: Zeer goede verbindingen, via zowel autosnelwegen als openbaar vervoer.
- Een grote diversiteit van inwoners (groter dan in de kernen Doornspijk en Elburg). De kerk heeft in 't Harde een belangrijke plaats, maar er is plaats voor veel levensovertuigingen. Dit is het gevolg van de

CONCEPT

historie van 't Harde. Het dorp is grotendeels van buitenaf bevolkt m.n. door de aantrekkingskracht van de kazerne. De legerplaats heeft van oudsher een belangrijke plek in 't Harde

- Een prachtige natuurlijke omgeving.

Dit alles maakt dat mensen bijzonder veel woongenot ervaren in 't Harde. Ze zijn gemiddeld genomen heel tevreden over hun dorp, behalve over het voorzieningenniveau en het winkelcentrum. Hoe kunnen we onze 'identiteit' (bereikbaarheid, diversiteit en natuur) beter inzetten zodat we voor jong en oud een aantrekkelijk dorp? Dit is een belangrijke vraag want het dorp vergrijst wel. Ons dorp heeft vooral veel kenmerkende kwaliteiten.

Bereikbaarheid

De bereikbaarheid de afgelopen decennia verder versterkt met de komst van de spoorverbinding en de snelwegen A28 en A50. Recent zijn de verbindingen verder verbeterd met de vernieuwing van het viaduct over de N309. De ligging van het dorp met uitstekende verbindingen is overigens niet alleen een pluspunt voor het dorp, maar voor de hele gemeente Elburg. Veel toeristen die (de gemeente) Elburg bezoeken reizen door 't Harde.

Diversiteit a.g.v. Legerplaats

Een klein deel van de inwoners is geboren en getogen in 't Harde, maar de meeste inwoners hebben zich de laatste decennia hier gevestigd. Vroeger was het een importdorp, maar dat is al lang niet meer zo. De historie maakt wel dat de diversiteit van inwoners groot is. Ze komen uit alle streken van ons land en brengen allemaal hun eigen 'cultuur' mee. Ondanks deze historie heeft de gemeenschap toch een eenheid gevormd.

't Harde is onlosmakelijk verbonden aan de legerplaats. Bovenop 'de Knobbel', zoals de Woldberg in de volksmond wordt genoemd, is een oude officiersmess en staat een monument voor gevallen artilleristen. Hier bevindt zich ook de Historische collectie Veldartillerie. Op 't Harde zijn ook de Gele Ridders gelegerd met hun paarden, die nu vooral dienst doen bij koninklijke evenementen, zoals Prinsjesdag. Prins [Willem II](#) schonk bij zijn inhuldiging tot koning in 1842 de Rijdende Artillerie een met gele tressen afgezet huzarenuniform, waardoor de naam Gele Ridders ontstond.

Verenigingen/Kerken

.....

Omgeving

Midden in 't Harde staat, omringd door bossen, het huis van meneer De Jongh. Dit bosgebied staat in verbinding met de waterzuivering en zandverstuiving, gelegen op De Haere aan de westkant van het dorp. Dit is een uniek stukje natuur waar stuifzand het landschap bepaalt. Aan de oostkant van 't Harde bevindt zich het 'verbrande bos'. De vernoeming dateert uit 1970, toen een grote bosbrand het dorp bedreigde. Door het draaien van de wind is het dorp op het laatste moment gespaard gebleven. Aan de noordkant van het dorp liggen twee landgoederen: Schouwenburg en Zwaluwenburg met de kruidentuin van A. Vogel.

Zwembad De Hokseberg

Eén van de grootste attracties in de gemeente Elburg is zwembad De Hokseberg op 't Harde. Sinds 1958 trekt dit openluchtbad al bezoekers van alle leeftijden, die voor recreatieve doeleinden, instructiezwemmen en in verenigingsverband gebruik maken van het zwembad. De Hokseberg kwam tot stand met financiële hulp van

CONCEPT

het Ministerie van Oorlog. Het ontwerp was destijds van de Nederlandsche Heidemaatschappij en gold als het mooiste van Nederland. Militairen hebben de grond nog uitgegraven voor de bassins.

Imago

Dit is hoe mensen van buitenaf tegen 't Harde aankijken. Wat opvalt is dat zo'n klein dorp toch heel bekend is in Nederland. Veel mensen associëren het dorp met de legerplaats. Ook zijn de kranen van Sindorf voor buitenstaanders een typisch herkenningspunt als ze rijdend over de A28 'de skyline' van 't Harde zien. Helaas sluit dit beeld niet aan met wat we (willen) zijn. Dus hier is nog werk te doen.

6. Uitwerkingen thema's

Om het dorpsplan zo helder mogelijk te kunnen presenteren, heeft de werkgroep een aantal thema's gedefinieerd en uitgewerkt:

- Wonen, Zorg & Welzijn
- Economie & Toerisme
- Natuur & Omgeving
- Vrije Tijd

De speerpunten die binnen een thema aan bod komen, kunnen gevolgen hebben binnen meerdere thema's. Bijvoorbeeld: als initiatief worden nieuwe evenementen voor de lokale bevolking voorgesteld. Deze kunnen:

1. Zorgen voor een sterkere sociale verbondenheid tussen de inwoners.
2. Aantrekkingskracht uitoefenen voor de omgeving en toeristen, waardoor de economie zich verder ontwikkelt.

Dit betekent dat dit speerpunt zowel binnen het thema *Wonen* als het thema *Economie & Toerisme* valt, terwijl het maar in één van beiden genoemd wordt. Het gaat uiteindelijk om de onderlinge context tussen de verschillende thema's.

CONCEPT

6.1 Wonen

Wat speelt er

't Harde is vooral een plaats om te wonen. Het is een forensenplaats. Mensen werken veelal elders maar kiezen voor 't Harde als woonplaats gezien de goede bereikbaarheid, de natuurlijke omgeving en de diversiteit. De bevolking vergrijst. Er zijn vragen:

Is het dorp nog wel aantrekkelijk genoeg voor jonge gezinnen?

Moet de woningvoorraad niet beter worden afgestemd op de veranderde bevolkingssamenstelling?

Hoe laten we het wonen beter aansluiten bij het gewenste groene en duurzame imago van ons dorp?

Wat gaat goed

Bewoners zijn tevreden over het algemeen tevreden over het wonen in 't Harde. In de gehouden enquête geven de inwoners het dorp gemiddeld een 6,9. Dit cijfer zou veel hoger zijn als er zaken zouden veranderen in 't Harde. De pluspunten van het dorp zijn: de bereikbaarheid van het dorp (A28), de omgeving (bos, natuur, groen, landelijk, rust), het station, christelijk, het zwembad en (voor veel mensen) een fijne straat om te wonen.

Wat moet beter

Vooraf het winkelcentrum wordt genoemd als verbeterpunt. (dit onderdeel gaan we verder op in bij economie) Het ontbreekt aan winkels en sfeer. Verder: gebrek aan sfeer, passief, gesloten, christelijk, de Eperweg die het dorp doorsnijdt, te rustig

We weten waarom de inwoners in 't Harde zijn gaan wonen. We weten ook dat ze er veelal willen blijven wonen. Dit betekent iets voor het type woningen dat aanwezig is. De gemeente zou de behoefte naar type woningen opnieuw in kaart moeten brengen. Gelet op de relatief sterk vergrijste bevolking moet prioriteit gegeven worden voor aanpassing van de bestaande woningvoorraad (wat betreft geschiktheid voor oudere mensen of mensen met een beperking). Uitbreiding van de woningvoorraad met type woningen die er nu niet zijn en aansluiten bij ons gewenste groene en duurzame imago.

't Harde moet we aantrekkelijke houden/maken voor 'jeugd/jonge gezinnen'. Er moeten mogelijkheden komen voor meergeneratiewoningen, op te nemen in huur/koop segment. Deze tijd vraagt dringend om nieuwe woon/zorg/werk en bouwvormen, waarbij duurzaamheid uitgangspunt. 't Harde is de plek om hiermee te experimenteren. Initiatieven moeten passen in het dorpse groene duurzame karakter. Aantrekkelijker woningen bouwen, ook in goedkope sector. Geen saaie rijtjeshuizen bouwen.

Voorzieningen (niet commercieel)

Er zijn veel voorzieningen in 't Harde. Helaas zijn deze niet centraal gelegen en bij elkaar in het dorp gesitueerd:

Naam	straat	functie
MFA/Voetvalveld	Stadsweg	Sport en verenigingsleven
Zwembad/Toko/Tennis/jeux de boules	Wolkamerweg	Zwemmen/ontmoeten
Kulturhus	Heerenveldweg	Bibliotheek, kinderopvang, school
Jeanne D'Arc	Kernhoopweg	Wijkontmoetingscentrum
Mariposa	Eperweg	Ouderenzorg
3 Basischolen	verspreid	basisonderwijs

CONCEPT

Door de verspreide ligging versterken ze minder dan gewenst de sociale cohesie in het dorp. De functies van deze voorzieningen moeten behouden blijven voor het dorp en daar waar mogelijk bij elkaar worden gebracht zodat het 'ontmoeten' versterkt. Daar waar mogelijk combinaties maken van diensten zodat je voorzieningen zoals in bibliotheek open kunt houden door hier een ZZP-café in te vestigen.

6.2 Zorg & Welzijn

Wat speelt er

't Harde moet een dorp/gemeenschap blijven een samenleving met tevreden bewoners. 't Harde moet een levenloop bestendig dorp zijn. Voor alle fasen van je leven moet je er kunnen blijven. Kleinschaligheid en sociale contacten zijn belangrijk, mensen moeten elkaar kennen, een rijk verenigingsleven met cultuur en sport

We doen hier dingen primair voor de eigen bewoners want de bevolking is onze primaire doelgroep

Er is weinig te doen in 't Harde

Wat gaat goed

Veel voorzieningen

Ook goede medische voorzieningen

Veel samenwerking

Wat moet beter

Nu geven de bewoners 't Harde een 6,9. Dit moet naar minimaal een 8,0. Voorzieningen die het 'blijven wonen' in 't Harde mogelijk maken staan onder druk. Hier moet meer duidelijkheid komen vanuit de gemeente en instellingen. Mensen willen in 't Harde blijven wonen ook als ze oud en/of hulpbehoevend worden. Meer toekomstzekerheid is nodig.

Hoe krijgen we meer samenhang?

We moeten een paar keer per jaar een mooi dorpsmoment hebben gericht op de eigen bewoners. Geen grote evenementen in 't Harde

Het hele jaar door bloedprikmogelijkheid (??) in 't Harde. Niet in de zomervakantie naar Elburg moeten uitwijken, heel lastig voor ouderen die geen eigen vervoer hebben

Infrastructuur zorg en welzijn

Prioriteit voor organisatie van goede infrastructuur voor zorg en welzijn.

Zorgzaam Elburg (wat doen ze daar precies mee) / stichting WIEL enz. Er wordt vanuit Elburg veel opgezet voor de hele gemeente, maar daarbij is de herkenbaarheid in 't Harde een belangrijk punt van aandacht.

Hoe zit met eenzaamheid. Het is er. Wat kunnen we daar aan doen? Mensen die geen netwerk hebben?

Relatie mantelzorg <-> respijtzorg / voorzieningen. Participatiesamenleving / WMO

Er moet een onderzoek komen naar de behoefte aan woningen waar ouderen kunnen blijven wonen met ondersteuning van thuiszorg (levensloopbestendig / Domotica)

Verkeersveiligheid/mensen met beperking/ veiligheid: ill. Voetpaden bij Singel aanleggen, betere bereikbaarheid winkelcentrum voor m.n. ouderen. Alle energie op het nieuwe (winkel) centrum, gemeente moet budget bieden om zaak uit slob te trekken. Herkenbaarheid en invulling samenwerking Zorgzaam Elburg: Zorgzaam 't Harde? Ouderen, als voorbeeld bankjes in het winkelcentrum zodat ook mensen die wat moeilijk ter been zijn.....

6.3 Economie & Toerisme

Wat speelt er

Het dorpscentrum van 't Harde bestaat uit een winkelplein dat grenst aan de Eperweg (de doorgaande weg van Elburg richting de A28 en Epe). Naast vestigingen aan het centrumplein zijn ook aan de Eperweg verschillende winkels gevestigd.

Het centrum bestaat uit totaal circa 15 winkelunits. Behalve winkels in de opgeleverde fase 1 (2014) van het winkelhart (Boni, slager en boekenwinkel) zijn er enkele dagelijkse winkels en niet-dagelijkse winkels aan de Eperweg. De tweede fase voor het winkelhart wordt op dit moment gebouwd en bestaat uit een tweede supermarkt en ruimte voor overig dagelijks winkelaanbod. Het aanbod is vooral gericht op inwoners van het eigen dorp. Na afronding van fase 2 staat fase 3 gepland. Met de realisatie van deze fase zal het winkelcentrum van 't Harde weer een compleet aanbod bieden voor de inwoners van 't Harde en de vele passanten.

't Harde heeft twee Bedrijventerrein: Het Spoor en De Koekoek. Bedrijventerrein De Koekoek biedt nu plaats aan mooie bedrijven die zorgen voor die werkgelegenheid. Dit terrein grenst aan de kern van 't Harde en kan niet worden uitgebreid. Het is wel belangrijk dat het terrein aantrekkelijk blijft voor bedrijven zodat deze niet hoeven uit te wijken naar andere locaties.

De ligging van 't Harde zou vermoeden dat er ook ruimte is voor ondernemen in de toeristische sector. Helaas wordt er momenteel nauwelijks iets gedaan op dit gebied.

Wat gaat goed

Voor de leefbaarheid van het dorp is voldoende lokale werkgelegenheid van groot belang. De bedrijventerreinen functioneren naar behoren en zijn voldoende gevuld. Het functioneren van de detailhandel- en de toeristische sector laat te wensen over.

Wat moet beter

De ligging en bereikbaarheid zijn ook economisch gezien dé sterke punten van 't Harde. Er zou veel meer gedaan kunnen worden om dit voordeel te benutten. Dit geldt zowel voor de bedrijventerreinen, de detailhandel als de horeca- en recreatieve sector.

Bedrijventerrein Het Spoor biedt mogelijk kansen. Gezien de gunstige ligging, pal aan de A28, zou de Gemeente Elburg onderzoek kunnen doen naar uitbreidingsmogelijkheden. Door een uitbreiding van dit bedrijventerrein is een groei van het bedrijfsleven in de Gemeente Elburg reëel, zonder dat de lokale wegen en de kernen worden belast door verkeersstromen. Deze locatie biedt grote kansen voor volumineuze detailhandel, maar ook voor het lokaal ondernemerschap uit Elburg, dat zicht richt op de regio biedt dit terrein de beste mogelijkheden voor succes. De jeugd uit Elburg studeert veelal in Zwolle maar is na het behalen van de beroepsopleiding vaak genoodzaakt elders werk te zoeken. De gemeente Elburg biedt te beperkte mogelijkheden voor jongeren om er blijven werken en wonen.

Detailhandel

De detailhandel in 't Harde is al jaren een zorgenkindje. De realisatie van het nieuwe winkelcentrum komt eindelijk op gang. De diversiteit in het aanbod is ver te zoeken. Met de komst van het nieuwe winkelcentrum komen er eindelijk mogelijkheden voor herstel. Dit is hard nodig aangezien 'de loop' er volledig uit is. Zowel gemeente als belangenorganisaties zullen er alles aan moeten doen om 't Harde weer op de kaart te zetten als aantrekkelijk winkelgebied, voornamelijk voor de eigen inwoners maar ook voor de vele passanten. Partijen zullen moeten investeren en met lage aanvangshuren zorgen voor een aantrekkelijk vestigingsklimaat in het nieuwe winkelcentrum

De horeca- en recreatieve sector moet de handen ineen slaan en de samenwerking zoeken met Elburg. Ook 't Harde is aantrekkelijk voor de vele bezoekers die Elburg aan doen. We moeten het de toerist gemakkelijk maken zodat hij/zij via bijvoorbeeld fietsroutes automatisch ook een bezoek aan 't Harde brengt. Het is belangrijk dat het centrum van 't Harde meer sfeer krijgt zodat de vele passanten niet alleen passeren maar ook 'aanleggen' en de nodige bestedingen doen. De bezienswaardigheden van 't Harde moeten beter zichtbaar worden gemaakt met bewegwijzering. Het ontbreekt in 't Harde aan marketing. Hoe gaan we al het moois dat 't Harde heeft vermarkten? In

Als bijlage bij dit plan is een activiteitenplan gemaakt. Hierin staan concrete initiatieven die naar de mening van de werkgroep 't Harde Vooruit opgepakt moeten worden om de positie van 't Harde te herstellen en te verbeteren zodat 't Harde weer toekomstbestendig wordt!

6.4 Natuur & Omgeving

Wat speelt er

Vanaf welke windrichting je 't Harde ook binnenkomt: nergens rijd je lange tijd door eindeloos anonieme woonwijken, industriecomplexen, megastallen, glastuinbouw of brede, rechte rondwegen. Vanaf alle kanten benader je 't Harde via een karakteristiek landschap: afwisselend bosgebied, landgoederen, weilanden met koeien, oude boerderijtjes, beukenlanen, zandverstuivingen. De Bovenweg vormt de grens van het bosgebied van de Veluwe (natura 2000 gebied) met het landschap van de randmeerkust. Hier tussenin ligt het karakteristiek kampenlandschap. In en langs de rand van de Veluwe, is een bijzonder kleinschalig en grillig patroon van houtwallen en -singels op perceelgrenzen aanwezig en van verspreid gelegen agrarische en niet agrarische erven. Kerkepaden en veedriften verbonden de hoge droge zandgronden met de lagere veengebieden. Deels zijn deze nog steeds in het landschap te zien en worden deze gebruikt als wandelpad en daarmee vervullen zij een belangrijke recreatieve functie in het buitengebied.

't Harde is meer dan haar bebouwde kern. De ligging, op de rand van de Veluwe, bos en heide, een kleinschalig kampenlandschap met typerende boerenerven, landgoederen en de weidegronden aan het Veluwemeer, is landschappelijk en ecologisch gezien uniek. Dit is de achtertuin van iedere bewoner.,

Wat gaat goed

De kleinschaligheid van de dorpskern maakt dat je vanuit iedere straat binnen 10 minuten lopen in een bos of een aantrekkelijk landschap bent. Uit de enquête blijkt dat het merendeel van de bewoners met bezoek in het bos wandelt. Vlakbij huis. Hieruit blijkt een hoge waardering van de natuur in de directe woonomgeving.

Wat moet beter

Het landschap rondom 't Harde is uniek en moet daarom beter beschermd worden tegen verstedelijking, verrommeling, ongewenste infrastructuur en lawaai. Het groene karakter van 't Harde en omgeving zou nog veel beter zichtbaar gemaakt moeten worden en terug moeten komen in toekomstplannen voor het dorp. Het is belangrijk dat ook de jeugd is bewust is van de unieke kwaliteiten van deze omgeving. Onveilige situaties, zoals bijvoorbeeld de verkeerssituatie aan de Vale Ouwelaan moeten aandacht krijgen bij de gemeente en worden aangepast. Locaties in het dorp die voor kortere of langere tijd op herbestemming wachten moet aandacht zijn zodat deze tijdelijk kunnen worden ingezet om het wonen en leven in het dorp te veraangenamen.

Als bijlage bij dit plan is een activiteitenplan gemaakt. Hierin staan concrete initiatieven die naar de mening van de werkgroep 't Harde Vooruit opgepakt moeten worden om de unieke positie van 't Harde te behouden en te versterken zodat de groene waarden van 't Harde meer worden ervaren door bewoners en bezoekers van ons mooie dorp.

6.5 Vrije tijd

Wat Speel er

De bewoners houden zich met name in kleinere kringen bezig met diverse activiteiten, verenigingen, kerken en andere verbanden.

Wat gaat goed

Sport en Kunst kunnen redelijk gedefinieerd worden, maar met cultuur zit het anders: Cultuur is niet zo zeer tastbaar als wel voelbaar en zichtbaar aanwezig in een leefgemeenschap die mensen met elkaar in verbinding brengt. Het is een collectieve interesse, waar de bevolking aandacht aan besteed. We denken daarbij aan een jaarlijks terugkerende Hemelvaartsmarkt; Defensie activiteiten/Open dagen op de legerplaats/ Artillerie Museum; Open atelierroute; Vrijwilligersdagen op Landgoed Schouwenburg; “De langste dag”; Winterfeest; “Zomerfeest” hutten bouwen voor en door de jeugd. Goede doelen activiteiten zoals frequente maaltijden organiseren voor alleenstaanden. Dit soort activiteiten versterken de samenhang.

Creatief op 't Harde: Vanuit de gemeente Elburg is een initiatief hiervoor ontstaan en wordt gesubsidieerd met als hoofddoel de amateurkunst van 't Harde een podium te geven en zo positieve energie te brengen. Hiervoor worden inwoners van 't Harde gezocht, die willen meehelpen met het creëren en realiseren. Er zijn 3 concrete focus gebieden die benoemd kunnen worden:

1. Projecten voor kinderen/ jeugd
2. Exposities van de amateur en professionele kunstenaars
3. Inzet toneelkunst, platform voor de kunstwerken van minder validen

Het is opmerkelijk dat er zoveel sportverenigingen zijn met een grote verscheidenheid aan aanbod. Het lijkt erop dat de Hardenezen erg sport-minded zijn.

Wat moet beter

Er bestaat weinig samenwerking tussen de verschillende organisaties, die van alles organiseren. Zeker voor wat betreft de kunstbeoefening wordt er weinig publiciteit gezocht. Dat betekent dat veel Hardenezen niet weten welke activiteiten er zijn. Misschien dat de bewoners te weinig met 't Harde hebben, dat zij ook alert zijn op komende of bestaande activiteiten. Binnen de werkgroep zijn enkele ideeën gelanceerd en bestaande initiatieven gememoreerd om de bewoners actiever te laten worden in hun eigen omgeving in sport, kunst en cultuur. Naast de bestaande kerkelijke en verenigingsactiviteiten is er plaats voor meer samenwerking om de cohesie van de bevolking te verbeteren. Benut daarbij de omgeving beter door bijv. wandelingen (met de boswachter) te organiseren. Of organiseer bijv. themawandelingen langs gemeentelijke monumenten/landgoederen/landschappen. Gebruik de zandverstuiving voor concert, film, of om een toneelstuk op te voeren.

Als bijlage bij dit plan is een activiteitenplan gemaakt. Hierin staan concrete ideeën/initiatieven die naar de mening van de werkgroep 't Harde Vooruit opgepakt kunnen worden om het samen met je dorpsgenoten genieten van je vrije tijd te behouden en verder uit te breiden zodat de sociale cohesie van het dorp sterker wordt.

7. Speerpunten

Grafiek maken met daarin de speerpunten voor korte en lange termijn, zodat overzichtelijk is welke plannen er concreet zijn.

8. Hoe nu verder?

Suggestie, en misschien wel goed: uitleggen wat er met dit plan is gebeurd/gaat gebeuren. Wie heeft het ontvangen? Op welke manier kan het plan (gedeeltelijk) gerealiseerd worden? Welke rol hebben de inwoners zelf?

Bij voortgang zou ik (Vera) ook een opmerking willen dat er vooral contact moet komen/blijven tussen beleidsmaker en gebruiker. Nu maken wij gezamenlijk een plan, maak er vervolgens gewoonte van om mét inwoners van 't Harde te praten ipv óver. Geldt planbreed en gebeurt nu mondjesmaat in zorg; is een onderdeel van de kanteling (...om maar eens een hip woord te gebruiken) en is nodig om 'eigenaarschap' (of draagvlak) bij de inwoners te brengen/houden. Een mooie term gehoord in de jeugdzorg: Gebruik denkracht van de gebruiker/inwoner.

9. Bijlagen

Activiteitenplan:

Herkomst	Actie	Door wie	Deadline
Economie & Toerisme	De detailhandel moet zich weer verenigen en zich sterk maken voor de toekomst. Van afwachten naar initiatief nemen. Activeer de slapende ondernemersvereniging.	Ondernemers	Voor het gereed komen van fase 2
	De huurprijzen in het centrum moeten in aanvang omlaag om vestiging aantrekkelijker te maken. Maak een plan met aantrekkelijke aanvangshuren.	Eigenaren vastgoed en Gemeente Elburg	
	Het centrum moet weer gaan leven. Ondernemers voeren hier samen mooie acties die consumenten naar het centrum trekken. Biedt consumenten gezamenlijke winkeliersacties aan.	Ondernemers vereniging	
	In het centrum moet een toeristisch informatiepunt komen. Realiseer een toeristisch info punt.	Ondernemers vereniging	
	't Harde kan samenwerken met Elburg om al het moois, zoals bijvoorbeeld Zwembad De Hokseberg, Vogeltuinen, Landgoederen en Natuur met prachtige fiets- en wandelroutes, aan te bieden aan toeristen. Participeer actief in 't Harde Marketing door aan te sluiten bij Elburg (bijv. Ervaar Elburg)	Ondernemers vereniging	
	Het centrum moet gezellig worden met horeca en terrasfunctie. Maak het aantrekkelijk voor een horeca ondernemers om zich te vestigen in het centrum.	Eigenaren vastgoed en Gemeente Elburg	

CONCEPT

	Bedrijventerrein Het Spoor heeft een zeer gunstige ligging. Onderzoek de mogelijkheden voor toekomstige uitbreiding. (zodat dit duidelijk is zodra er weer behoefte is aan gemeentelijke uitbreiding)	Gemeente Elburg	
	Ga samenwerken als horeca- en fietsverhuurondernemers en aanbieders (Ampie Bouw, Vogeltuinen..). Biedt fiets- en wandelroutes aan met aantrekkelijk verpozen langs de routes. Zorg voor goede bewegwijzering. Maak arrangementen.	Ondernemers	
	Stel marketingbudget beschikbaar aan de ondernemersvereniging 't Harde om de positie (van centrum dat nauwelijks iets te bieden heeft naar volwaardige boodschappenfunctie) te herstellen	Gemeente Elburg	
Natuur & Omgeving	Actieve zorg voor het unieke landschap. Richt een structurele werkgroep op die signaleert hoe het met het landschap en het groene karakter van het dorp is gesteld en hierover communiceert met de gemeente Elburg	?	
	Organiseer educatieve activiteiten voor scholen/kinderen rondom natuur/natuurspeeltuin/zwerfvuilacties ...	?	
Wonen, zorg & Welzijn	Maak combinaties maken van diensten zodat je voorzieningen zoals de bibliotheek open kunt houden (illustratief voorbeeld ZZP Café in bibliotheek)	Gemeente Elburg	
	Bij ? aankarten dat bloedprikken het hele jaar in 't Harde moet kunnen	?	

CONCEPT

	Meer bekend maken van de functie van de dorpscow zodat onwenselijke (bijv. geen bankjes in winkelcentrum) en/of onveilige situaties (Vale Ouwelaan) worden gesignaleerd en worden doorgegeven aan de Gemeente Elburg	DC	
	Gemeente vragen om een nieuwe woonwijk te realiseren volgens het principe 0 op de meter. 't Harde als voorloper op het thema groen en duurzaam.	?	
	Uwoon/Gemeente vragen om mogelijkheden voor meergeneratiewoningen op te nemen in het huur- en koopsegment (is dit hetzelfde als levensloop bestendig bouwen?)	?	
	In 't Harde experimenteren met nieuwe vormen van Zorg, zodat de bewoners van het dorp in het dorp kunnen blijven wonen.	?	
	Meer de samenwerking zoeken met Zorgzaam Elburg en communiceren dat dit ook voor 't Harde is	Stichting Wiel?	
Vrije Tijd	Oprichten van een structurele 'activiteitenwerkgroep 't Harde' Die activiteiten coördineert, organiseert en communiceert met de bewoners (Hardenees informatieboekje/website) Zorg ook voor jeugd in die werkgroep	?	
	Organiseer voor de bewoners: Festival op de zandverstuiving Week van de Kunst Cultureel Café 't Harde Sportevenementen voor alle verenigingen Een zomerfeest (langste dag) Een winterfeest (? ? ? ODI Ondernemers DC	
	Ontwikkel het MFA als meer functioneel centrum	VGH	

CONCEPT

Letz Buz	Nodig geïnterviewden Letz Buz persoonlijk uit voor 26 januari Zeventig mensen hebben hun (mail)adres opgegeven.	't Harde Vooruit	
	15 mensen hebben concreet aangeboden iets te willen doen. Dat kan zijn voor het dorpscomité of voor activiteiten die voortvloeien uit het nieuwe dorpspl Nodig ze uit voor 26 januari.	't Harde Vooruit	
1.000 euro vraag	Organiseer Activiteiten voor eenzame mensen		
Letz Buz	Treinreizigers zijn tamelijk ontevreden over het station (36% is niet tevreden) Waarom? Omdat een toilet ontbreekt, de tunnel viezig is en 's avonds een onveilig gevoel geef en aan de kant naar Zwolle eenabri ontbreekt. Wie kaart dit aan bij de NS?		

Bijlagen:

Bijlage - Natuur & Omgeving

Gemeentelijk beleid /plannen

De Gemeente Elburg heeft in 2010 besloten een **Landschapsontwikkelingsplan (LOP)** op te stellen. Hierin wordt een landschappelijke visie op het buitengebied beschreven en staat een actie programma met op uitvoering gerichte projecten. De visie biedt de Gemeente een toetsingskader, waarbinnen ontwikkelingen en plannen beoordeeld kunnen worden. Daarbij staan het versterken van de identiteit en karakteristieke verscheidenheid van het landschap centraal. De looptijd is van 2011 – 2020. Dit beleidsstuk heeft een relatie van met **Toekomstplan Elburg 2020**. De ruimtelijke aspecten van dit toekomstplan zullen uitgewerkt worden in een **Structuurvisie Elburg 2030**. In de Structuurvisie zal de landschapsvisie vanuit het LOP doorwerken. In het bestemmingsplan Buitengebied zal het LOP spelregels en randvoorwaarden aangeven als landschappelijke inpassing is vereist. Het in 2010 ontwikkelde **groenstructuurplan** en het LOP vullen elkaar aan met name waar het de overgang van dorp naar landschap betreft. Ook de **Nota Toerisme en Recreatie** heeft een relatie met de LOP als het gaat om het aantrekkelijker maken van het buitengebied.

Bronvermelding:

- 1) Landschapsontwikkelingsplan Elburg. SAB Arnhem BV
- 2) Artikel "Lelijk land schrikt talent af" Volkskrant Vonk 18 juni 2016

Gemeentelijke (GM) en Rijksmonumenten (RM) in en rond 't Harde:

Bovenweg 9 (GM), Bovendwarsweg 61 (RM), Oude Bovendwarsweg 35 (RM), Vale Ouwelaan 147 (RM), Brandweg 9 - Johannahoeve (GM), Badweg 25 (GM), Zwaluwenburg alle bebouwing is RM met uitzondering van Eperweg 25 en Broekdijk 9 die zijn beide GM, Schouwenburg, Schootbruggeweg 1 (RM) 2, 26 en 28 (GM) Stadsweg 6,16,18 en 25 (GM), Oude Courageweg 2, Rode Landsweg 30, Koeweg 5 en 23 (GM)

Bron: Franca Breteler ambtenaar monumenten Elburg
mei 2016

Bijlage 2 – Resultaten enquête

Het dorpscomité en de dorpswerkgroep vinden het belangrijk om de bewoners nauw en vroegtijdig te betrekken bij het opzetten van een dorpsplan. Dat is gebeurd tijdens een campertour en met een openbare bijeenkomsten voor het dorp. Met de campertour en de dorpsbijeenkomsten wordt een basis gelegd voor het nieuwe en door de bewoners gedragen dorpsplan.

Campertour ‘Letz Buz’

In april 2016 hebben bijna 350 mensen hun mening gegeven over de toekomst van 't Harde. Bewoners hebben suggesties gedaan, in de vorm van ideeën en kansen die soms heel individueel zijn en soms breed leven. Deze gedachten, ideeën en suggesties zijn in het rapport weergegeven. 5% van de inwoners heeft meegedaan aan de enquête. **Uitkomsten van dit onderzoek zijn niet representatief voor alle bewoners van het dorp maar wel richtinggevend en signalerend.**

2. Beschrijving van de werkwijze

De campertour in 't Harde is van start gegaan met de nodige publiciteit in dag- en weekbladen, lokale omroep en via websites en sociale media. Tijdens de tour heeft de camper op diverse locaties in en buiten het dorp gestaan, steeds op plekken waar veel mensen komen. De interviews zijn afgenomen in en bij de camper; als mensen geen tijd hadden konden ze de enquêtevragen ook thuis beantwoorden en het formulier later weer inleveren. Of de vragen digitaal beantwoorden.

De gesprekken duurden gemiddeld twintig minuten tot en half uur. Uit de wijze waarop de vragen werden beantwoord bleek een grote betrokkenheid bij het dorp. Een compliment voor de interviewers is op z'n plaats; door hun inzet heeft de campertour dit geweldige resultaat opgeleverd.

3. Uitwerking per thema

Per thema is de mening van de bewoners weergegeven. In deze bijlage treft een samenvatting van de uitkomsten. Een uitgebreide beschrijving met alle reacties van bewoners is beschikbaar.

3.1 Algemeen

- 't Harde kent geen harde kern van mensen die er geboren en getogen zijn. De aanwezigheid van Defensie en de goede verbindingen richting Amersfoort en Zwolle plus een behoorlijk voorzieningenniveau heeft er voor gezorgd dat 't Harde veel 'import' kent, zoals dat genoemd wordt. De vraag is of dat nog zo is. De nieuwkomers (mensen die er minder dan vijf jaar wonen) vormen verreweg de kleinste groep (8%). Dat roept de vraag op of 't Harde interessant is als vestigingsplaats voor jonge mensen. Ook het vertrek van jonge mensen vanwege studie of werkverbanden elders kan meespelen. Vergrijzing kondigt zich op deze manier aan en dat is wel iets om in de gaten te houden.
- De geboren en getogen Hardenezen vormen 16% van de bevolking, één op de zes **geïnterviewden** ewoners woont er dus zijn hele leven al. Verreweg de grootste groep wordt gevormd door mensen die er langer dan 20 jaar wonen (36%). Eén op de vier mensen (25%) woont er tussen de 10 en 20 jaar, één op de zeven **geïnterviewden** tussen 5 en 10 jaar (14%).
- De grootste groep van de **geïnterviewden** is ouder dan 66 jaar. (23%) De groepen tussen 46 en 66 jaar volgen op korte afstand (21%) De groep tussen 36 en 45 jaar omvat 17% van de **geïnterviewden**; de groep tussen 25 en 35 vormt 11%. Een klein aantal jongeren heeft zijn mening gegeven (6%)
- Eén op de drie mensen is actief als vrijwilliger, meestal in het dorp, soms elders. Enkele bezigheden springen er uit: de kerk, SV 't Harde en de Wereldwinkel.
- Voor veel van **de geïnterviewde personen** is 't Harde ook de plek waar ze werken. In het rijtje staat 't Harde bovenaan gevolgd door Nunspeet, Ermelo en Elburg. Wat verder weg gaat het om Zwolle, Apeldoorn, Utrecht en Arnhem.
- Een deel van de ondervraagden wil graag op de hoogte gehouden worden van de **vorderingen van het dorpsplan**. Zeventig mensen hebben hun (mail)adres opgegeven. Dat is aan de lage kant; doorgaans bedraagt dat percentage ongeveer 30 procent. Dat zegt mogelijk iets over de relatie met het dorp. Dit punt komt straks weer terug bij de vraag over de saamhorigheid in het dorp. De (mail)adressen zijn in een aparte bijlage bijgevoegd.
- Meerdere mensen hebben zich gemeld om hun handen uit de mouwen te steken. Ongeveer 15 mensen hebben concreet aangeboden iets te willen doen. Dat kan zijn voor het dorpscomité of voor activiteiten die voortvloeien uit het nieuwe dorpsplan. Hun gegevens zijn in een aparte bijlage bijgevoegd. Om hun belangstelling vast te houden zou het goed zijn om deze mensen op korte termijn te benaderen.

3.2 Wonen, zorg en welzijn

- **geïnterviewden** geven hun dorp gemiddeld het cijfer 6.9. Dat cijfer zou (veel) hoger worden als er zaken zouden veranderen in 't Harde. Verreweg het meest wordt het winkelcentrum van 't Harde genoemd. Daarmee wordt in de eerste plaats het gebrek aan winkels genoemd; tegelijkertijd zeggen veel mensen ook dat er een echt centrum ontbreekt, een dorpshart. Het winkelcentrum zit de bevolking erg hoog. Verderop in dit rapport komen ook nog andere verbeter- of aandachtspunten aan de orde, maar het winkelcentrum en een gezellig hart van 't Harde lijken wel een open zenuw.
- De pluspunten van het dorp zijn: de bereikbaarheid van het dorp (A28), de omgeving (bos, natuur, groen, landelijk, rust), het station, christelijk, het zwembad en (voor veel mensen) een fijne straat om te wonen.
- De minpunten: opnieuw worden het ontbreken van winkels en een dorpshart veel genoemd, verder: gebrek aan sfeer, passief, gesloten, christelijk, de Eperweg die het dorp doorsnijdt, te rustig.
- Als het gaat om voorzieningen en accommodaties maken **geïnterviewden** zich (soms grote) zorgen. Zes op de tien ondervraagden is bijvoorbeeld bang dat de bibliotheek gesloten gaat worden als gevolg van bezuinigingen. Dat geldt ook voor sportvoorzieningen (met name het zwembad), waar bijna 1 op de 3 ondervraagden zijn bezorgdheid toont.
- Multifunctioneel centrum Aperlo wordt vaker genoemd. De bibliotheek zou hier goed terecht kunnen. De ontmoetingsfunctie van Aperlo kan zo worden versterkt, verder zou het beheer gecombineerd kunnen worden, met name om een eventuele sluiting te voorkomen en efficiënt gebruik te maken van openbare middelen. Van Aperlo wordt ook gezegd dat het gebouw niet centraal genoeg ligt voor de bloedafname; veel mensen geven een voorkeur aan een bloedafnamepost in het centrum. Eén van de ondervraagden vindt het vervelend dat hij in de zomervakantie voor de bloedafname naar Elburg moet.
- In het algemeen tonen mensen zich bezorgd over afnemende ouderenzorg. Dat beeld bestaat in ieder geval. Mariposa bijvoorbeeld wordt vaker genoemd, evenals meer algemeen ouderenzorg. Ouderen moeten op hoge leeftijd in eigen omgeving kunnen blijven wonen, zeggen meerdere geïnterviewden. Ook over de zorg zelf zijn er opmerkingen. Iemand zegt: "Zorgvoorzieningen zijn niet geïntegreerd in woonomgeving (participatie), en niet toegankelijk. Ouderen die zelfstandig wonen staan alleen."
- Over vijf jaar denkt 86 procent van de ondervraagden nog in 't Harde te wonen.
- Als u ouder wordt, kunt u dan in 't Harde blijven wonen? Het merendeel van de mensen (57%) gaat er vanuit dat er voldoende woningaanbod is, ook als ze kleiner willen gaan wonen. Ook zijn er genoeg (ouderen)voorzieningen in 't Harde om te blijven zegt 41%. Nee, zegt 17%, ik kan beter elders gaan wonen vanwege het gebrek aan passende woningen en (zorg)voorzieningen.
- Over de paramedische voorzieningen zijn mensen tevreden (69%) tot zeer tevreden (15%). Bij de opmerkingen is het volgende gezegd: de beperkte openingstijden zijn lastig voor werkende mensen; bloedafname voor St. Jansdal kan niet; bloedafname moet in de kern zijn, MFC is te ver voor ouderen; in de vakantieperiode moet men naar Elburg, dat is niet

wenselijk.

Verder: combineer alle voorzieningen zo veel mogelijk, incl tandarts praktijk; de apotheek zou een avonddienst moeten openen ivm werkenden; bloedafname moet vaker; er moet één centrum komen voor alle medische zorg; voor bloed prikken werken Isala en St Jansdal niet samen; ik zou het heel erg vinden als het consultatiebureau uit 't Harde verdwijnt. Nog een opvallende opmerking: de dienstverlening van het consultatiebureau kan sterk worden verbeterd. Ict werkt nu vaak niet. Informatie moet telkens opnieuw worden ingevoerd en consulten duren onnodig lang.

- Woningbouw in het landelijke gebied rondom 't Harde krijgt geen keihard ja of nee. 63% van de ondervraagden zou woningen willen beperken, 31% zou het best willen stimuleren. Bij landbouw in het landelijke gebied rondom 't Harde liggen de standpunten iets duidelijker: 63% is voor een beperking, 25% zou het wel willen stimuleren.
- Over de uitvoering van de participatiewet door de gemeente Elburg is 40% van de ondervraagden tevreden; 14% heeft wel opmerkingen. (de rest van de ondervraagden heeft niets te maken met deze wet) Wat zijn de opmerkingen? Betere afstemming over benodigde hulp; WMO-consulent is te overheersend tijdens keukentafelgesprek; we zijn tussen wal en schip gevallen. De hulp kwam moeizaam op gang; in het verleden werkte de WMO ontmoedigend, die indruk heb ik nog steeds; jeugdzorg is geen verbetering / alleen onduidelijker; ouderenzorg duurt lang voordat er iets geregeld is; toeslag is gekort sinds de gemeente die zorg heeft; weinig oplossing om werkloosheid tegen te gaan, wie zijn de werkzoekenden en hoe kan de gemeente ze helpen wat mij betreft mag er actief werk gecreëerd worden door de gemeente voor mensen die al langere tijd werkloos zijn. Nog enkele opvallende opmerkingen: Ik heb zeer slechte ervaringen. Regiotaxi - echtpaar 1 visueel gehandicapt, 1 niet. Er is geen begeleiding, want er zit een limiet op. Nog een opmerking: De gemeente voert ontmoedigingsbeleid voor voorzieningen scootmobiel/driewieler en parkeren voor minder-validen.
- Ouderen laten zich positief uit over activiteiten in 't Harde. Een klein deel ziet ruimte voor verbeteringen. Bij de opmerkingen wordt onder andere gezegd dat de activiteiten vaak een christelijk stempel dragen of worden georganiseerd door van oorsprong verzuilde organisaties. Losse verbanden van bewoners die samen iets opzetten zijn er nauwelijks. Van gemeentewege wordt niets gedaan om dit te stimuleren, zeggen sommigen. Bijv. voor ouderen die niet voelen voor bestaande activiteiten, maar iets heel anders willen.
- Voor kinderen zijn er genoeg speelplekken in 't Harde. Negen van de tien mensen vindt dat. Er zijn overigens nog wel locaties genoemd voor een speelplek. Onder andere aan de Houtrustweg, Vale Ouwelaan en bij het winkelcentrum.
- Overlast van jongeren is er nauwelijks. Negen van de tien mensen zegt dat. De mensen die wel overlast ondervinden noemen onder andere Breakgangers (op diverse plekken in het dorp), JOP bij zwembad, skatebaan, hangjongeren Poshuisplein.
- De duizend euro-vraag biedt mensen een keuze uit thema's, die voor hen van belang zijn. Activiteiten voor eenzame mensen scoort hoog met 41%, met op enige afstand activiteiten voor ouderen (25%) In de categorie overig noemen **geïnterviewden** andere onderwerpen waar ze geld aan zouden willen geven, zoals: een terras in het centrum; een veilige Eperweg; horeca en winkels; loempiakraam op de Markt; parkeerplaatsen bij ons in de

straat (Essenpad); aantrekkelijk meetingpoint winkelcentrum; doe iets voor oudere mensen samen met tieners; eenrichting Vale Ouwelaan; fietspad tussen Vale Ouwelaan en Eperweg beter onderhouden; instanties die werken voor jongeren (scouting bijvoorbeeld) stimuleren; kinderboerderij; leuke plek/beeld winkelcentrum; locatie om te gamen; rolstoelproject brede banden in het bos; waterpomp op zandverstuiving / drinkwater en natuurspeelplaats voor kinderen; een centraal punt op het dorpsplein kenmerken met een statement; stimuleren van activiteiten voor ouderen die iets anders willen dan het bestaande aanbod van activiteiten omdat activiteiten voor ouderen meestal in clubverband zijn of van de kerk. Opvallende opmerking: het is niet genoeg om iets te organiseren, je moet eenzame mensen opzoeken.

- 't Harde is volgens 69% van de ondervraagde bewoners verkeersveilig. 31% zegt dat 't Harde niet verkeersveilig is. Waarom niet en op welke locatie? Dit zijn de locatie die mensen noemen: Eperweg (33x genoemd); Bovendwarsweg bij stoplichten (5x genoemd); Bovenweg (5x genoemd); Munnikenweg (5x genoemd); Wolkamerweg (3x genoemd); het dorp mist een rondweg. Verder: rollatorroutes vanuit de wijken naar het centrum; bij zebepad thv Sportlaan zie je de voetgangers niet staan. Verlichting aan de zijkant. Geldt ook voor Eikenlaan. Ook genoemd: Als je bij de stoplichten oversteeft en je wilt naar de bakker moet je omfietsen of aan de verkeerde kant fietsen. Kan er een streep op het fietspad?
- Zijn de schoolroutes naar de basisscholen veilig? Een klein deel van de mensen (5%) noemt de routes onveilig. Op welke locaties? De Eperweg wordt door bijna iedereen genoemd. Verder de Munnikenweg en omgeving Kernhoopweg/Sportlaan.
- Zijn de schoolroutes naar de scholen voor voortgezet onderwijs veilig? Ook hier noemt een klein deel van de **geïnterviewden** de route onveilig. Op welke locaties? Oversteek ter hoogte van de Bovenheigraaf; enkele keren het oversteken van de Eperweg; Kernhoopweg en route naar Nunspeet. Verder: veel jeugd fietst aan de verkeerde kant van de weg op het fietspad
- Nog enkele opvallende opmerkingen: Marmersstraat bij ophalen en wegbrengen erg druk met auto's die parkeren. Oversteken is zo onveilig voor kinderen. Zeker ook voor fietsende kinderen en ouders.
- Als het waar is dat er niet meer langs de Putternerbeek gefietst mag worden vind ik dat bijzonder kwalijk en onbegrijpelijk. Een sublieme manier om de afstand Elburg - 't Harde nóg groter te maken.
- De rotonde bij de ijsbaan is lastig te nemen voor scholieren. Aangezien fietsers hier geen voorrang hebben is het voor hen lastig de rotonde te nemen, zeker 's morgens.
- Maakt u gebruik van het openbaar vervoer? De trein is populair in 't Harde. Iets minder dan de helft van de mensen neemt de trein, 5% reist per bus.
- Treinreizigers zijn tamelijk ontevreden over het station (36% is niet tevreden) Waarom? Omdat een toilet ontbreekt, de tunnel viezig is en 's avonds een onveilig gevoel geef en aan de kant naar Zwolle eenabri ontbreekt.
- **geïnterviewden** van 't Harde zien in de toekomst graag een groter dorp voor zich, met meer voorzieningen en meer gezelligheid en meer activiteiten. Dat antwoordt 65% op de vraag: Als u mag dromen over de toekomst van het dorp? Eén op de drie mensen (29%) wil 't Harde houden zoals het is. 5% ziet liever een kleiner dorp voor zich.

- Waarom is 't Harde een bijzonder dorp? Dit zeggen de geïnterviewden: Vanwege de trein; het er plezierig wonen is en iedereen groet elkaar vriendelijk; Het is een mooi dorp als er meer winkels komen en ook blijven; het dorp beseft zelf niet hoe mooi het hier is; natuur zo dichtbij is, mooie omgeving (40x genoemd); vriendelijke mensen en het is goed wonen; bewoners eensgezind/dorpsgezind als nieuwe bewoners voel je je opgenomen en thuis; de mensen uit verschillende delen van Nederland komen; in eigen buurt wil iedereen elkaar altijd wel helpen. Het is een mooi dorp als er meer winkels komen en ook blijven.
Opvallende opmerking: hier is rust om je kinderen fijn op te laten groeien. Er is ruimte en natuur. Door de enorme instroom van verschillende mensen uit verschillende streken (mn door de kazerne in het verleden) is er voldoende diversiteit en niet een ons-kent-ons mentaliteit zoals in Doornspijk of de Hoge Enk.
- De relatie tussen het dorp en de militairen kan beter zegt 62% van de mensen. “We merken weinig van de militairen. Dat kan beter.” Wat zeggen ze? Defensie kan meer betekenen voor het dorp; openstelling van terrein voor recreatie, fietsen en stormbaan; ik best wil weten wat daar gebeurt; relatie goed, maar er liggen kansen; ze zouden wel iets kunnen doen voor het dorp.
- De saamhorigheid in 't Harde is niet groot. 30% van de ondervraagde mensen ziet wel saamhorigheid om zich heen; 45% vindt dat het beter kan en 25% is het niet eens met de stelling dat de saamhorigheid groot is.
- Hoe reageren mensen op de stelling 't Harde is een gastvrij dorp, omdat ... dit zijn de reacties: de meeste inwoners vriendelijk en behulpzaam zijn; er mensen uit heel Nederland wonen, veel verenigingen, voor elk wat wils; het is een sportief en actief dorp en heeft een sportieve houding; iedereen groet elkaar, kent elkaar; door de diversiteit van de bevolking; ik me direct thuis voelde - goed opgenomen; lieve mensen (mevrouw is Irakees); het is wel een truttendorp; mensen zijn aardig voor elkaar; geen gesloten gemeenschap; men is al gewend aan mensen uit het hele land. Ik ken mensen met een oorsprong uit Groningen, Limburg, Brabant, Zuid Holland, Overijssel....
- Hoe reageren mensen op de stelling: 't Harde is geen gastvrij dorp, omdat ... dit zijn de reacties: als je van buiten komt, kom je er niet tussen; er is geen echt hart, met bv terrasjes; er is geen gezelligheid en te weinig horeca, waar gasten kunnen neerstrijken; er is veel kerkelijke invloed; geen overblijfmogelijkheden bv B&B of hotel; geen samenhang; het nodigt niet uit om als passant even in het dorp "aan te leggen"; veel reserve bij ondernemers, geen/weinig aantrekkelijke horeca; mag wel iets vriendelijker; mensen gesloten en niet open voor nieuwigheid; mensen zijn stug; moeilijk contact; voor toeristen geen voorziening dus niet gastvrij; het geloof en de manier waarop de mensen naar anders gelovigen kijken, is zeker niet gastvrij te noemen.
- Stelling: voor- en naschoolse opvang is goed geregeld. Hoe hebben mensen gereageerd op deze stelling: de mogelijkheden zijn volgens mij zeer beperkt; er is maar één opvang en daar is het erg druk; toevallig zijn wij net op zoek naar opvang en persoonlijk vind ik het lastig vinden welke gastouders er in ons dorp te vinden zijn; niet op alle dagen is er naschoolse opvang in 't Harde geregeld, dan moet je naar Elburg

3.3 Natuur en omgeving

Mensen in 't Harde hebben het getroffen met hun omgeving. Welke rol speelt dit landschap van bossen en zandverstuivingen en van klein agrarisch landschap uw woongenot? Dit is de vraag die het meest eensgezinde antwoord heeft opgeleverd. 88% vindt de huidige omgeving een impuls voor het woongenot.

Is het een idee plannen te ontwikkelen in de natuur rond 't Harde? Het is goed zo, zegt 48% van de mensen. Mensen die het wel zien zitten, noemen vooral een natuurspeeltuinen voor kinderen (28%) op afstand gevolgd door woningbouw, recreatie en kleinschalige landbouw

Wat moet er gebeuren met braakliggende terreinen en leegstaande panden in het dorp? Hier volgt een greep uit de reacties. Heidezoom: zonnepaneelpark; Hokseberg hallen leeg - Recreatie, verhuur, bestemming; betaalbare woningbouw, starterswoningen locatie 't Poshuis; maak van braakliggend terrein poshuis een natuurlijk/leefplek voor kinderen/jongeren; Petra school - leuke lokatie voor activiteiten, noodopvang vluchtelingen; Poshuis - diverse bestemming (15x); Leegstaande gebouwen bestemmen voor opvang asielzoekers (5x); proef huren - eerst gratis winkel Eperweg; rotonde Bovenweg/Heidezoom de overstortplaats aantrekkelijke maken met plantenbakken; ruimte voor appartementen en seniorenwoningen (5x); Poshuisplein: betaalbare woningen in plaats van de veel te dure geplande appartementen. Iemand zegt: van horen zeggen worden de huidige appartementen weer ongelooflijk duur.

Opvallende opmerking: In zomer maanden, maandelijks een openlucht bioscoop in een oude loods of op het schoolplein van de Petraschool. Met mooie alternatieve films zoals de film Intouchables. De locatie sfeervol aankleden. Nog een idee: Petraschool wordt een locatie voor beginnende creatievelingen die er bedrijfsruimtes kunnen huren.

3.4 Economie en toerisme

- Het winkelaanbod is een veelbesproken onderwerp in 't Harde. Er zijn mensen die zeggen dat het aanbod voldoende is, maar dat is maar 2%. Een groot deel (59%) zou tevreden zijn als de tweede supermarkt en nog wat winkels er zouden komen. Een behoorlijk deel van de ondervraagde mensen (38%) heeft specifieke wensen. Op hun wensenlijstje staat: Blokker, Action, een schoenmaker, niet een supermarkt maar een goedkope supermarkt, opticiens, schoenenzaak en kledingswinkels.
- De weekmarkt krijgt een dikke voldoende. 80% vindt het aanbod van de weekmarkt in orde. De overige 20% zou graag een uitbreiding zien met onder andere een poelier, een zaak met band, wol & garen, noten, een Turkse kraam en een biologisch kraam.
- De helft van de ondervraagde bewoners is tevreden met het horeca-aanbod in 't Harde. Een kwart van de mensen gaat naar horeca-zaken elders en een kwart zou graag uitbreiding zien. Een terras wordt verreweg het meest genoemd, verder een lunchroom, een kroeg voor jongeren, een café en een ijssalon.
- Parkeren is het centrum is geen probleem voor het merendeel van de ondervraagden (70%)

Voor 20% is het wel een probleem en voor een klein deel (10%) is het alleen op vrijdag en zaterdag lastig een parkeerplek te vinden.

- Toeristische plekken zijn niet goed aangegeven, vindt ongeveer 70% van de mensen. Datzelfde geldt voor historische plekken in 't Harde. Ook daarvan vindt 70% dat ze niet goed aangegeven zijn.
- De populairste plekken in 't Harde zijn de omgeving. Bossen, mooie natuur, de A. Vogeltuinen, Ampiebouw, Johannahoeve, zandverstuiving.
- Een kleine meerderheid vindt dat 't Harde een toeristisch informatiepunt zou moeten hebben. Een kleine minderheid vindt dat niet nodig. Heeft 't Harde daarvoor genoeg te bieden?
- De ondervraagde bewoners zijn kritisch over een uitbreiding van de bedrijvigheid in het dorp. Ruim de helft van de mensen vindt dat het zo moet blijven; 40% vindt dat er wel ruimte moet zijn voor nieuwe bedrijven. Voor hen speelt werkgelegenheid een rol. Voor de tegenstemmers is de natuur en de omgeving het argument. Wel gekeken moet worden naar ruimtes voor ZZP'ers, waarvan er ook in 't Harde steeds meer komen.

3.5 vrije tijd

- Een ruime meerderheid van 70% mist geen activiteiten en evenementen, ze vinden goed wat er is. De andere 30% zegt dat er wel ruimte is voor nieuwe activiteiten. Wat noemen ze? Een braderie; een volksfeest; een koningsdag met veel vertier; festival; straatfeest; markten; sportevenementen (skeeleren, wielrennen); een terrassenplein met leuke activiteiten.
- Het aanbod van cultuur en kunst is voor 70% van de ondervraagden voldoende. De andere 30% zegt dat er wel ruimte is voor nieuwe activiteiten. Wat noemen ze? Een bioscoopje/filmhuisje; exposities; beeldentuin; kunstroute; muziektfestival. Tip van een van de ondervraagden: zoek mensen bij elkaar doe samen iets willen organiseren.